

Prva vrsta četrtik in
v Mariboru s pošiljanjem
na dom za celo leto 25 din.,
za leto 12-50 din., za leto
1930 din. Izven Jugoslavije
40 din. Naročnine se pošlje
na upravnništvo Slovenske
Gospodarje v Mariboru,
Koroška cesta 5. Če se
naročnina do odločitve
Narodne skupščine ne plača
vnaprej.
Telefon Interurban št. 115.

Posamezna številka stane 1 din.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5. Rode
piše se ne vračajo. Upravi-
ništvo sprejema naročila
inseate in reklamacije.
Cene inseratov po dogo-
voru. Za večkratne oglaš-
be priložen popust. Neosebne
reklamacije so poštno
prosta.
Čekovni račun poštno
uradu Ljubljana št. 1000.
Telefon Interurban št. 115.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

28 številka

MARIBOR, dne 28. junija 1923

57. letnik.

Preobrat v Bolgariji.

V sosednji bolgarski državi je prišla na krmilo zopet gospoda z vsemi privrženci stare bolgarske politike, ki je prepojena z nemškim duhom pod carjem Ferdinandom, Nemcem Koburžanom, gnala bolgarski narod v bratomorno vojno. Proti oblastnikom okrog carja Ferdinanda Koburškega se je dolga leta borila bolgarska kmetska stranka in ko je vojno gorje zreveločilo niralo kmetske in delavske mase, se ji je tudi posrečilo priti do odločilne besede v državi. Bolgarski vojniki kmetski sinovi so zapustili že začetkom septembra leta 1918 svoje postojanke na fronti in potem se je doma začelo temeljito čiščenje. Car Ferdinand je moral deželo zapustiti ter prepustiti prestol svojemu sinu Borisu, vladu so pa zasedli zemljoradniki pod predsedstvom Aleksandra Stambolijskega, ki je bil od leta 1908 poslanec zemljoradniške stranke ter je za njo večkrat zastavljal svoje življenje.

Aleksander Stambolijski

je bil rojen leta 1879 kot sin zelo revnih kmetijskih staršev ter ni bil deležen niti šolske izobrazbe, začel se je pa sam izobraževati, kolikor so mu dopuščale razmere in težko delo, in ko je prišel v mesto, je položil vse izpite in postal profesor. Leta 1898 je že sodeloval pri listih, ki jih je začela izdajati kmetska stranka. L. 1908 je prišel v parlament ali sobranje in od tedaj je vodil najhujši boj proti vladi v vedni nevarnosti, da ga nje- ni beriči zapro ali pa kje na tihem ubijejo. Razmere v parlamentu so bile še slabše kot pri nas in osebnost varnost poslancev še bolj vagana kot je v Beogradu, kjer so radikali in demokrati uničevali mandate ter poslance s policijo sprejeli pri vratih ali pa pustili, da jih orjunci in drugi fašisti pretekujo. Stambolijski pa ni ostal doma, kakor n. pr. Radič, temveč je v parlamentu tvegati prostost in življenje v zastopstvu svojega kmetijskega rodu. Ko je car Ferdinand gnal Bolgare v vojno ob strani Nemčije, je organiziral Stambolijski velike protestne shode proti vsaki vojni in ko so ga zaprli, so zahtevali od njega, naj podpiše izjavo za vojno, ali bo pa usmrčen. Stambolijski je rajši izbral smrt, usmrtili si ga pa niso upali iz strahu pred kmetsko revolucijo in ostal je v ječi, dokler se ni začela revolucija med bolgarskimi vojniki. Car Ferdinand, ko je bil že v velikih zadregah, je Stambolijskemu rekel: »Jaz Vam odpustim!« — Stambolijski je pa odvrnil: »Jaz Vam pa ne in trudi se bom, da Vas narod sodi!« — To se je tudi zgodilo. Iz volitev februarja leta 1920 je izšla kmetska stranka kot najmočnejša, dobila je dobro tretjino vseh glasov in začela je s temeljitimi reformami.

Bolgarska zemljoradniška stranka

je smatrala za svojo glavno nalogo duševno osvoboditev bolgarskega naroda. V teku treh let je ustanovila

vse polno zadrug ter odprla stotine ljudskih in nadaljevalnih šol. Ustanovila je tudi razne tovarne na združnični podlagi ter tako kmetski duševni in gospodarski iztrgala iz krempljev velekapitalistov in izkoriščevalcev. Ni čuda, da je kmetska stranka pri letošnjih volitvah dobila nad polovico vseh glasov, najmočnejši za njo so bili komunisti, in da je začela še z večjo vneto in tudi pravico urejevati državo. Ferdinandove ministre — vojne priganjace in ubijalce — so obsodili. Niso jih pobili, kakor so to kar čez noč napravili grški gospodje generali s svojimi enakovrednimi in enakomislečimi tovariši, temveč so jih samo zaprli. Vso vneto je posvetila bolgarska kmetska stranka združništvu in odpravi velekapitalizma in to je vso gospodo združilo ter pripravilo do sklepa zarote.

Gospodska zarota

ima več nagibov. Prvič: Stambolijski je hotel uvesti republiko, ker je vedel, da se okrog carja Borisa zbirajo na dvoru tuji, bolgarskemu narodu in posebej še kmetskemu ljudstvu sovražni ljudje. Drugič: Kmetska vlada je neizprosno pobijala velekapitalizem in verižništvo in tretjič: Stambolijski je hotel prijateljstvo s sosedi in mir z vsemi pod vsako ceno. Beogradu je najprej predlagal, naj se soglasi s tem, da dobijo Makedonci avtonomijo, pa če hočejo tudi vsi ostali pod SHS državo. Beograd tega ni hotel in potem je St. miru in sosedom na ljubo začel oster boj proti makedonskim ustašem, voditelji makedonskega ustaštva so pa to izrabili in se priključili bolgarski gospodi ter jo nagovorili in podprli v zaroti proti Stambolijskemu in ob enem proti Jugoslaviji. Če bi v Beogradu imeli vsaj malo smisla za avtonomistične težnje narodov in plemen, bi bili že davno sprejeli Stambolijskijeve predloge glede Makedonije. To vprašanje bi se lahko že davno zadovoljstvo na vse strani rešilo in v Bolgariji ne bi nikdar prišli na krmilo nasprotniki Jugoslovanov, — temveč bi šli mi vsi nasproti skupni in složni Jugoslaviji od Jadrana pa do Črnega morja, za katero je Stambolijski vse svoje kmetske leta in leta navduševal.

Vsi predstavniki protiljudske Bolgarije podprli od tujih nazadnjakov, kakor so Wranglovci, so se že dolgo pripravljali na državni udar ter se posvetovali s carjem Borisom, ki se je bal za svoj prestol, in z njegovim očetom Ferdinandom v inozemstvu. Končno so pa svoje načrte izvedli ter dosegli svoj trenutni uspeh, ker ljudska vlada, kakor je bila Stambolijskijeva, sploh ne zna, ne more in tudi neče s kruto pestjo držati svojih nasprotnikov. Stambolijski je pripravil velik kmetski shod, kjer naj bi narod pošteno in odkrito izrazil svojo voljo, zarotniki so pa s podkupovanjem ter tujo pomočjo in pomočniki pripravili in izvedli preobrat. Makedonski komiti, Wranglovci, aktivni in rezervni oficirji, katerim kmetska vlada ni šla do živga, ker je bila preveč obzirna, so zasedli urade ter sestavili vojne oddelke

in Stambolijskega so obkolili v njegovem rojstnem kraju Slavovici, kjer so ga tudi ubili in zakopali. Stambolijski je bil precej oster zlasti napram Wranglovcem, pa je vendar še preveč kač pustil na svojih prsih in te so ga umorile.

Bolgarski prevrat na zunaj.

Pokojni Stambolijski je vodil dobro zunanjo politiko. Po svoji miroljubnosti si je utrdil zaupanje in dosegel je celo to, da se je Bolgarija odpisala vojne odškodnine za dve in pol milijarde zlatih frankov. Glede Bolgarije si je bil cel svet za časa Stambolijskijeve vlade na jasnem, da se ne da pridobiti za kako vojno pustolovščino. To je ugajalo gospodarskim krogom, ni pa bilo po volji tajni diplomaciji raznih držav, ki hočejo vedno imeti par malih držav v vojni pripravljeno in razpoloženo. Od vesil podpirata Anglija in Italija naravnost novo bolgarsko vlado. Prva misli novo Bolgarijo izrabiti proti Franciji, druga pa proti Jugoslaviji. Za novo bolgarsko vlado so nadalje vsi privrženci pregnanih cesarjev in kraljev, pa naj bodo Rusi, Nemci ali Madžari in tako lahko rečemo, da pozdravljajo bolgarski preobrat vsi protiljudski politiki in nasprotniki miru.

Bolgarski preobrat in naša država.

Kakor smo že omenili, naša vlada ni znala ceniti Stambolijskega in ni marala sprejeti njegovih predlogov, ki bi koristili naši in bolgarski državi. Ko je pa padel, so pa naenkrat začeli v Beogradu peti njegovo slavo in hvaliti. Posebno hinavsko so zavijali oči pri tem demokratski ob nastopu proti novi Bolgariji so upali zopet priti v vlado. Prve dni se je resno pripravljala nastop Male antante proti novi bolgarski vladi, a potem so pa vse to prekrizali v prvi vrsti Rumuni, četudi so v novi bolgarski vladi zbrani ravno oni Bolgari, ki hočejo Rumuniji vzeti Dobružo.

Rumunski nastop si moramo razlagati takole: Rumunska vlada je skrajno protiljudska in tako duševno sorodna z bolgarsko, in ker sta si v rodu tudi vladni hiši, menijo Rumuni, da je bolgarski preobrat koristen vsem vladarskim hišam na Balkanu. Rumuni, ki vedno vodijo protislovansko politiko, računajo tudi s tem, da bo Italija z novo Bolgarijo napravila obroč okrog Jugoslavije in da bi se dalo po tem potu nastopiti tudi proti Rusiji. Sedaj govorijo, da se bolgarski car Boris ženi na rumunskem dvoru in da ima rumunska vlada na podlagi vladarskega sorodstva načrt za politično zvezo Grčije, Jugoslavije, Rumunije in Bolgarije, ki bo pa daleč od miroljubne in slovanske politike. Okrog bolgarskega preobrata se plete vse polno tajnih in zahrbtnih šten, naša vlada pa, ki se ni znašla napram Stambolijskemu, se ne znajde tudi sedaj in njena zunanja politika postaja zopet ladja brez krmarja v viharju.

Ni bilo nobenega dvoma več za polkovnika — Angleži so jim bili na sledu, rešitev je bila možna —. Treba je le bilo dati rešiteljem časa in zadržavati do- godke, dokler je bilo mogoče. Kamele dervisev so bile utrjene in zasledovalci jih bodo došli, če so le količ- kaj blizu.

»V Božjem imenu vas prosim, Fardet, skušajte ga zmotiti!« je dejal Francoz. »Zdi se mi, da se nam blizu rešitev in da bo vse dobro, ako le še za uro ali kaj zadržimo usodo!«

Pa Francoz je bil užaljen in se ni dal potolažiti. Černo je sedel s hrptom ob palminem deblu s pol- zaprtimi očmi. Nič ni odgovoril, le neumno je vlačil za črne brke.

»Prosim, gospod Fardet!« ga je vabil Belmont. — »Naša usoda je v vaših rokah!«

»Naj pa gospod polkovnik Cochrane pomaga!« se je obregnil Francoz. »Saj toliko drži nase in na svojo ve- ljavo, tale polkovnik!«

»No, no!« je miril Belmont, kakor bi govoril ku- jayemu otroku. »Prepričan sem, da bo gospod polkov- nik izrazil svoje obžalovanje nad tem, kar se je zgo- dilo, in bo priznal, da se je zmotil.«

»Prav nič od vsega tega ne bom storil!«

»Razen tega je tista žalitev čisto osebna zadeva —, je hitel Belmont, da bi onemogočil nov izbruh pol- kovnikove zdražljivosti, — in osebne zadeve je vedno treba predrežati skupnim. Skupna zadeva nas vseh pa je, ako prosimo gospoda Fardeta, naj govori z mola- hom, ker vsi čutimo in vemo, da je on najspodobnejši za tak posel!«

Pa Francoz je le skomignil z rameni in se še glob- lje vtopil v svoj mrzki molk.

Molah je gledal s svojim edinim očesom sedaj to sedaj ona svojih prepričajočih se ovčic in iz njegovega debelega, ohlapnega lica je gineval izraz navdušenosti in dobrovoljnosti. — Usta so se mu potegnile navzdol in trde poteze so legle krog njih.

»Ali so se torej tile neverniki norca brili z meno? —?« se je obrnil k dragomanu. »Čemu govorijo sami s seboj? Ali meni nimajo ničesar povedati?«

V libijski puščavi.

Roman.

Angleški spisal A. Conan Doyle.

(Dalje).

»Misli, da so nam Angleži za petami!« je dejal Belmont. »Pa še precej tesno za petami, — bi sodil po njihovem obnašanju.«

»Izgleda, da je res. Nekaj jih je vsekakor razbu- rilo.«

»Glejte, sedaj daje povelja! Kaj naj to pomeni? — He, Mansur, kaj se je zgodilo?«

Mansur je prihitel odnekod in upanje je sijalo na njegovem rjavem licu.

»Mislim, da so nekaj videli, kar jim vzbuja straha. Najbrž so nam Angleži na sledu. Emir je zapovedal napolniti mehove in da mora biti vse pripravljeno za odhod, ko pride noč. — Toda dobil sem naročilo, da vas zberem. Molah pride in vas bo vse izpreobrnil. Po- vedal sem mu že, da ste zelo naklonjeni Mohamedovi veri in da jo boste sprejeli za svojo, kaj ko vas dobro pouči.«

Kaj vse je povedal Mansur molahu o »pripravlje- nosti« ujetih Angležev in Francozov, to se menda ni- koli ne bo zvedelo, pa dejstvo je bilo, da se je v tistem trenutku približal mohamedanski misijonar s počas-nimi, dostojanstvenimi koraki.

Očetovsko prijazen, zadovoljen smehljaj mu je igral na licu, izgledal je kakor človek, ki ve, da ima prijeten, lahek posel pred seboj. Slep je bil na eno oko, redko, sivo brado je imel in debelo, mastno lice, ki je pripovedovalo, da je bilo svojčas debelejšje, kajti gu- basto je bilo in razorano na vse strani. Zelen turban je nosil, kakršnega smejo nositi le hadžiji, — tisti srečni Mohamedovi sinovi, ki so obiskali Mekko, sveto mesto Mohamedovskemu, vsaj enkrat v življenju. V eni roki je nosil rjavo, oguljeno preprogo, v drugi pa sveto knji- go — koran, pisan na pergament.

Razgrnil je preprogo po tleh, sedel ali pravzaprav počenil in mignil Mansurju, naj počene ob njegovi

strani. Nato je v polkrogu zamahnil z roko in dal ujet- nikom znamenje, naj se zberejo krog njega, ter je po- kazal na tla, kar je pomenilo, naj sedejo.

In posledlo so krog njega v zeleno trato pod palmo, ti zastopniki »nevera«, in sredi njih je sedel debeli mohamedanski misijonar. Njegovo edino oko je švig- nilo in begalo od enega do drugega njegovih poslušav- cev, ko jim je razlagal načela in nauke »prave« stroge in krute vere Mohamedove. Pazljivo so ga poslušali in prikimavali resnobno, ko jim je Mansur prevajal pri- dugo, in po vsakem prikimavanju je lezel dobremu molahu obraz bolj in bolj narazen, oči so se mu sve- tile od zadovoljstva in ljubeznjivosti in njegove besede so se razvemale v goreči navdušenosti.

»Kajti čemu bi naj poginile, o moje sladke ovčice, tule v puščavi, če pa se druga ne zahteva od vas, ko da odložite, kar bi vas pognalo v večno žeheno«, in da sprejmete postavo Alahovo, ki jo je zapisal njegov pre- rok Mohamed — naj bo njegovo ime blagoslovljeno —, postavo, ki vam bo prinesla nepopisno srečo, kakor je obljubljeno v tejle knjigi. Kajti, kako pravi izvoljeni prerok —.«

In odprl je koran in se zaglobil vanj, glasno jim boroč iz njega »svete« nauke preroka Mohameda. Nato pa je nadaljeval:

»Razen tega, — ali ni jasno, da je Alah z nami že od vsega početka semi, od tistokrat, ko nismo imeli dru- ga ko palice v rokah zoper ognjene puške nevernikov —? Ali ni bila zmaga vedno na naši strani? Ali nismo zavzeli Kartuma in pobili Hicks pašo in ubili Gordona in premagali vsakega, ki je bil poslan zoper nas? Ali ni blagoslov Alahov nad nami?«

Med dolgovoznim molahovim »pridigovanjem« je polkovnik skrbno gledal krog sebe in opazil, da so der- viši snažili puške, štel naboje in se vobče pripravljali, kakor se pripravljajo ljudje, ki vkratkem pričakujejo boja. Poveljnika sta se iznova resnobno posvetovala in vodja poizvedovalne čete je kazal proti Egiptu, ko je govoril z njima.

* Pekel.

Nova — neznosna bremena.

Beograd, 22. jun.

Ko se je sestavljal proračun, so poslanci Jugoslov. kluba pri vsaki priliki opozarjali na nejezakona bremena, katere nosijo državljani v naši državi, osobito na preveliko obremenitev prečanskih krajev; poslanci vladnih strank so imeli vedno jeden in isti odgovor, da se bodo davki v celi državi izjednačili. Finančno ministertvo je na zahtevo finančnega odbora moralo vsak mesec priobčevati izkaze o plačilu davkov itd. v posameznih mesecih in o državnih izdatkih.

✓ Sloveniji iztirjujejo polovico preveč davkov.

Iz teh izkazov se je videlo, da prečanski kraji, osobito Slovenija, še mnogo več plačajo, kakor jim gre po proračunu. Neposrednih davkov na primer je plačala Slovenija v 6 mesecih 51 milijonov dinarjev, dočim je bilo predpisano za celo leto 44 milijonov dinarjev, plačala je v prvem polletju 115 odstot. za celo leto predpisanega davka. Ko je na te in druge nejezakonitosti v svojem govoru dne 11. junija opozarjal poslanec Vlad. Pušenjak, so se iz klopi poslancev vladne stranke čuli klici: «Mi hočemo izjednačiti davke v celi državi.»

Vlada se boji resnice.

Obljubam pa niso sledila dejanja. Ze lansko leto predloženi načrt zakona o neposrednih davkih je bil tak, da bi ostale stare nejezakonitosti, četudi bi na papirju bilo izvršeno izjednačenje. To mnenje niso samo zastopali poslanci raznih strank iz prečanskih krajev, ampak tudi ugledni hrvatski in slovenski finančni strokovnjaki in vseučilišni profesorji, ki so v strokovnih časopisih, predavanjih itd. izrekli uničujočo kritiko nad vladnim načrtom. Vlada se je zbalala odpora v finančnem odboru in ni pritiskala na narodno skupščino, da reši predloženi zakonski načrt, ker se ji ni zdelo varno — pred volitvami izpeljati neznosno obremenitev državljanov.

Zopetno strašno povišanje davkov — celo za pol leta nazaj.

Kakor strela iz jasnega neba je iznenadila vse politične kroge vest, da predloži vlada ob enem z dvanaestimi za mesec julij, avgust in september zahtevo po zvišanju dohodkov. Običajno je, da se v dvanaestih, ki so nadomestilo rednega proračuna, ki se ni pravočasno v zbornici sklenilo, zahtevajo le krediti za določene mesece na podlagi proračuna prejšnjega leta, da se izbegava vsem izvanrednim izdatkom in drž. dohodkom, kateri se naj dovolijo na podlagi rednega proračuna.

Zemljiški davek poviša vladna večina petkrat.

Sedanji minister je zapustil to pot in zahteva v členih 15, 16 in 17 zakona o dvanaestih za celo leto 1923 — torej tudi za pol leta nazaj — izvanredno doklado na predpisane neposredne davke, z vsemi državnimi dokladami vred in sicer se naj plača pri zemljiškem davku na vsaki dinar davka in doklad pet dinarjev izvanredne doklade, na vse ostale neposredne davke pa 30 odstot. doklade. Da bi nekoliko potolažil in pomiril razburjeno ljudstvo, trdi finančni minister, da je ta doklada le začasna, kar pa nikdo ne verjame ter dovoli — milostno neke izjeme. Te izvanredne doklade se po

«Dedca se loteva nepotrpežljivost!» je dejal Cochran. «Bom že moral jaz poskusiti in storiti, kar morem in kakor morem, ker nas hoče tale odurni človek pustiti na cedilu.»

Pa na vso srečo je še o pravem času rešila kočljivi položaj — ženska.

«Gospod Fardet,» ga je nagovorila gospa Belmont, Francoz ste, sin naroda, ki se ponaša s svojim viteštvom do žensk, posebno do tistih, ki so stiski in nesreči! Ali se naj kedaj reče o vas, da so vam užaljena osebnostna čustva branila se postaviti za tri nesrečne, uboge ženske —?»

V hipu je bil plemeniti Francoz na nogah. Roko si je položil na srce in vzdiknil:

«Vi, gospa, vi razumete moja čustva, — čustva Francoza! Žensko v sili zapustiti, — tega ne bo storil sin viteškega naroda, — nikdar ne! Poskusil bom, kar je v mojih močeh —! Torej Mansur, pa povejte temule svetemu možku, da sem pripravljen se pogovarjati z njim o zveličavnih vprašanjih njegove vere!»

In lotil se je svoje naloge z vso vnemo. Vsi so se čudili njegovi duhovitosti in navihanosti.

Govoril je z glasom človeka, ki kaže globoko zanimanje za stvar, ki je popolnoma prepričan o tem, kar je čul, — le da ga še samo eden edini dvom zadržuje od popolnega izpreobrnjenja. Toda ko se je modremu molahu posrečilo, od strani ta edini dvom, je še vedno tičal v Fardetovi «verni» duši kje kak trdovraten trn, ki mu je branil, da se ni mogel «z vsem srcem in prepričanjem» odločiti za vero Mohamedov.

In njegovi dvomi, njegova vprašanja so bila tako spretno pomešana z laskavimi pokloni za molaha in s pobožnimi zahvalami za Alaha, ki jim je poslal «tako modrega moža in globoko učenega bogoslovca za misijonarja», da so ohlapni žakljivi pod molahovimi srečnimi očmi dregotali od blaženega zadovoljstva in da ni opazil, kako ga je pretkani Fardet vlekel od dvoma do dvoma, od ene razlage v drugo, in kako je vijoličasti mrak zagrinjal modro večerno nebo in se izpreminjal v nočno temo in da so velike srebrne zvezde zasijale med čolgalastimi kronami visokih palm —.

načrtu vlade ne bodo pobirale od invalidskega davka, davka na poslovni promet, davka državnih in avtonomnih usadnikov, davka na puške, druge takse v Hrvatski in Sloveniji ter Vojvodini, nadalje od sledečih doklad: duhovniških bir v Srbiji in Črni gori, doklad na tobačne sadeže v Bosni in Hercegovini, zdravstvenih in šolskih doklad v Sloveniji in zdravstvenih doklad v Vojvodini. Zakonski načrt ne upošteva celih vrst doklad v Sloveniji, kakor na primer cestne, rentabilitetne itd., katere bi naj bile proste tega izvanrednega davka.

Koliko bo znašalo zvišanje?

Od zemljiškega davka bo znašal po njegovem načrtu povišek 430 milijonov dinarjev, od ostalega neposrednega davka 81 milijonov, v celem čez 511 milijonov dinarjev. V celem bodo najrevnejši sloji in sicer kmetje, delavci in mali obrtniki morali plačati čez pol milijarde dinarjev ali čez dve milijardi kron novih, zvišanih davkov. Bati se je pa, ker je fin. minister predložil jako površen proračun glede teh novih doklad, da bodo iste znašale okrog 1 milijarde dinarjev ali štiri milijarde kron.

Strahovito obdačena Slovenija.

Koliko odpade na Slovenijo? Doklade na zemljiški davek bi znašale okrog 31 milijonov dinarjev, doklade na ostale neposredne davke nad 6 milijonov dinarjev, v celem okrog 37 in pol milijona dinarjev ali 150 milijonov kron; na vsako osebo v Sloveniji pride novo obdačenje 150 kron.

Naši poslanci v ostrem boju proti vladi.

V seji finančnega odbora dne 21. t. m. so vse stranke, izvzemši srbskih radikalcev ostro nastopile proti temu vladnemu predlogu in opozarjale na nedogledne posledice. V imenu Jugoslovanskega kluba so odločno nastopili poslanci J. Vosenjak, dr. Kulovec in Vlad. Pušenjak, opozarjali na davčno nejezakonost v državi, preveliko obremenitev Slovenije, ki plačuje visok dohodninski davek, grajali način, ki ni v modernih državah običajen, osobito pobiranje za pol leta nazaj, protestirali proti preveliki obremenitvi kmetkega stanu, kateremu preti obubožanje, a vse zastoj. Minister finance je izjavil, da denar nujno potrebuje in poslanci vladne večine, 17 po številu, med njimi dva Nemca, so glasovali za novo obremenitev, ki bo najhujše zadela kmeta, dočim so ostali poslanci, člani finančnega odbora, 13 po številu, med njimi tudi člani Jugoslovanskega kluba, glasovali proti novemu obdačenju.

Prejšnja vladna večina glavni krivec. — Pucelj in Žerjavu se zahvalite za nove davke.

Kdo je povzročil to težko, novo obremenitev kmetkega ljudstva? V prvi vrsti prejšnja koalicijska vlada, v kateri je sedel i. g. Ivan Pucelj, zastopnik SKS, ki je strašno slabo gospodarila, razsipavala denar za Orjuno in Sokola in nepotrebna gledališča, potovanja itd. povzročila padec dinarja in s tem podraženje vseh potrebščin za državo, «darovala» okrog ene milijarde za nepotrebno mobilizacijo in vojne namene, napravila notranje državno posojilo in ameriško posojilo tako, da ni preostalo za slavno Puceljevo železnico, ne za od samostojnežev toli hvalisano zvezo St. Janž—Sevnica niti groša. Kako sijajno je prejšnja vlada (Pašić—Žerjav—Pucelj) gospodarila, je najboljši dokaz izjava fi-

«Kar zadeva globlje proučevanje islama, ki o njem govorite, moja sladka ovčica,» je dejal molah, «vam povem, da sem študiral na vseučilišču El-Azhar v Kairi in da mi je dobro znano vse to, o čemer pripovedujete. Toda učenje vernega mohamedana ni podobno učenju nevernikov in ne spodobi se, da bi pregloboko in preradovedno brskali po skrivnostih Alahovih. Nekatere zvezde imajo repove, o moja sladka ovčica, druge pa ne —. Pa kaj nam koristi, ako vemo, katere so ene in katere so druge! Alah je ustvaril ene in druge in vse so varne v njegovi roki. Nikar vas torej naj ne vznemirja goljufiva učenost zapada, o dragi moji prijatelj, vedite, da je le ena modrost, ta namreč, izpolnjevati voljo Alahovo, kakor jo je zapisal njegov prerok v tej le knjigi. — In sedaj, o moje ovčice, — se je obrnil k vsem — «sedaj vidim, da ste pripravljeni vstopiti v sveto našo vero. In čas je že, kajti glas trobente nam oznanja, da bomo odrinili odtod in slavni emir Abd Er-rahman je zapovedal, da se morate odločiti na to ali na ono stran, preden zapustite oazo.»

«Ampak, častiti oče,» se je obotavljal Fardet, «par pomislekov še imam, ki bi o njih rad slišal vaše učeno mnenje, kajti zares pravi užitek je, poslušati vaše modre besede in vaša razločna pojasnjevanja, posebno ker —»

Pa molah je vstal, sum se mu je vzbudil in žarek nezaupnosti je zasijal v njegovem edinem očesu.

«Tiste pomisleke,» je dejal, «vam lahko pojasnim pozneje. Skupno bomo potovali do Kartuma in zelo vesel bom, če bom videl, da napredujete in rastete med potom v modrosti in čednosti.»

Šel je k ognju, se sklonil z okorno počasnostjo obilnega moža in se vrnil k ujetnikom z dvema položganima vejama, ki ju je križem položil na tla prednje.

V gruči so prišli derviši bližje, da bi videli, kako bodo «novoišpreobrnjeni» sprejeti v Mohamedovo vero. Obstopili so ujetnike in molaha, njihove visoke košene postave so temno štrlele v večerni mrak in nad njimi so se zibale na dolgih vratovih ošabne glave kamel.

«Sedaj torej!» je začel molah in v njegovem glasu ni bilo več tiste blagohotne maziljenosti, ki je čoneta

nančnega ministra, da je ob nastopu službe našel blagajne — prazne.

Srbska radikalna stranka drugi krivec.

V drugi vrsti je krivec sedanja radikalna vlada, ki nadaljuje davčno politiko male, predvojne Srbije, ki nima smisla za obupen gospodarski položaj kmeta in delavca. Enoten nastop vseh strank napram njeni davčni politiki dovolj jasno kaže, da je na krivem potu in da naj svojo davčno politiko vodi na ta način, da obremeni tiste sloje, ki ne trpijo pod pezo neznosnih davkov, da naj ne tira kmeta in delavca v obup, naj ne pospešuje bega našega ljudstva iz dežele v tovarne ali pa celo v Ameriko.

Radič, Radič, kje čepiš?

Tretji in ne najmanjši krivec je Stjepan Radič, ki obljublja ljudem zlate gradove, a sedi v Zagrebu ter ne poskusi niti se boriti za življenske interese kmetkega ljudstva. Kmetje v Sloveniji se naj za 37 in pol milijona novih davkov, kmetje v Hrvatski za 94 milijonov dinarjev, kmetje v Bosni za 92 milijonov dinarjev, kmetje v Dalmaciji se naj za 6 milijonov dinarjev novih davkov zahvalijo Radiču. Ako bi bil Radič v Beogradu bi opozicija proti novim davkom štela okoli 180 mož, dočim znaša vladna večina 130 poslancev in nikdar bi ne prišlo do povišanja neposrednih davkov v vseh pokrajinah. Prva in dosedaj edina dobrota Radičeve politike so novi davki za kmeta v omenjenih pokrajinah v znesku 229 in pol milijonov dinarjev. To si naj zapomnijo oni kmetje in delavci v Prekmurju, Posavju in krajih ob Sotli, ki so volili Radiča in naj pričakujejo še nadaljnjih, novih bremen, ako bo Radič še naprej čakal v Zagrebu na — dobrote iz Beograda.

Borba za naše ceste.

Beograd, 21. junija 1923.

Slovenija se je lahko dosedaj ponašala, da je imela iza predvojne dobe kolikor toliko lepe državne, deželne in okrajne ceste. Zgradili in vzdrževali smo si jih po večini sami s svojim denarjem. Prišel je preobrat in odslej so naše ceste leto za letom v nevarnosti, da se jih zanemari in upropasti, kakor so upropastili ceste na Balkanu. Ze lansko leto so naši poslanci bili hud boj proti nakani, da se iz državne blagajne ne da za ceste v Sloveniji skoro nič in da se vrže na cesto pridne slovenske cestarje.

Dne 19. junija se je narodni skupščini predložil začasni državni proračun. To so takozvane dvanaestine za julij, avgust in september 1923. Srbska radikalna stranka, ki je sedaj sama na vladi, je s tem proračunom pokazala, da tam, kjer se deli iz državnih kas davčni denar, poznajo samo Srbijo, Črno goro in Makedonijo. Za slovenskega Lazarja imajo samo drobtine.

Najbolj se vidi v predlogu o dvanaestih pri točkah o cestah in mostovih, kako si vladna večina deli mastno pečenko. V členu 9, kjer gre za državne podpore za deželne in okrajne ceste, je določeno od 45 milijonov dinarjev za Slovenijo samo borna svotica od 2.600.000 D. Vse drugo pa gre z malo izjemo za srbske kraje.

Se večja je krivica, ki se godi naši slovenski zemlji od strani srbske radikalne stranke oziroma vlade pri

iz njega med poukom. «Vaš čas je minil! — Tule na tleh sem naredil iz dveh palic tisto praznovorno znamenje vaše prejšnje vere. Stopili bodele nanj in s tem pokazali, da se mu odpovedujete. In poljubili bodele koran v znak, da sprejmete njegove nauke. Kar pa še več potrebujete pouka, vam ga bom dal med potom.»

Ujetniki so vstali. Odločilni trenutek je prišel —.

Izvzemši morebiti oba Belmonta in gospodično Adams nobeden izmed sedmerih nesrečnežev ni bil preveč globokoveren. Otroci tega sveta so bili in danja marsikaterega izmed njih so bila v ravnam nasprotju z znamenjem, ki je ležalo pred njimi na tleh. Pa vkljub temu so bili kristjani, spoznavalci križa, in križ jim je bil sveto znamenje, katerega so se učili častiti že v zgodnji mladosti in v katerega so vkljub svoji — morebiti navidezni — mlačnosti upirali oči vse življenja.

Gotovo da jim sredi njihovega lahkomišelnega življenja nikdar ni niti na um prišlo, da bi dali kri in življenje za vero Križanega. — Današnji svet s svojim mišljenjem in hotenjem ni tak, da bi vzgajal mučenike krvi.

Toda prav tako gotovo je, da je marsikatero tako posvetno srce, ki greši in je mlačno bolj iz slabosti ko iz hudobije, da je močno dovolj tudi za mučniško smrt, posebno še, če ga pretrese in zrahlja resnoba življenja in težka roka usode.

In taki so bili naši ujetniki.

Povrh pa je še sodeloval pri njihovi odločitvi tudi njihov evropski ponos, ponos belega plemena, ki jih je nepremostljivo ločil od sirovih, krutih beduinov in jih nerazdružljivo vezal s krščanstvom, z vero njihovih sorjakov. Tudi evropska možata značajnost jim je branila, izpreminjati versko naziranje pod pritiskom roparjev in divjakov. —

Trenuten molk je zavladal —.

Dolgi listi košatih palm so rahlo šepetali nad njihovimi glavami v večernem vetriču in — ali se ni med šuštenje palm vmešaval nek drug tuj, nenavaden glas —?

(Dolje prihodnja).